

Гончаренко К.С.

Національний педагогічний університет

імені М.П. Драгоманова (м. Київ)

ORCID: 0000-0003-1162-9464

КРИЗА СУЧАСНОГО УРБАНІСТИЧНОГО КАПІТАЛІЗМУ

«Переможець отримує все»! Саме цим постулатом ми можемо охарактеризувати нову епоху урбаністичного капіталізму: епоху змін, в яких супергероями виступають міста. У дослідженні Річарда Флорида «Криза урбанізму: чому міста роблять нас нещасними», новий тип урбанізму, або «winner-take-all urbanism»: це насамперед нова економічна теорія, яка виникає за рахунок протистояння переможців і переможених та формування нового типу нерівності, але нерівності не з-поміж людей, а з-поміж міст.

Якщо ми поглянемо на дослідження явища урбанізму, які існують на сьогоднішній день, то дійсно можемо погодитися з тим, що урбанізація це невід'ємне явище життя сучасної людини, яке в собі несе парадоксальну силу. З одного боку, урбанізація начебто виступає однією з рушійних сил, яка веде до зростання економіки, а з іншого, урбанізм забезпечує низку криз, які неunikно слідує за ним. І за всіх цих умов, єдиним джерелом вирішення всіх проблем/криз виступає сам таки урбанізм. Щодо цього, то зокрема Р. Флорида говорить про те, що всі ті парадоксальні зміни та трансформації, які відбуваються у сфері урбаністики є прикладом кризи урбаністичного капіталізму з яким ми маємо справу на сьогоднішній день, за умови що: «сучасний капіталізм слід називати урбанізованим капіталізмом знання (urbanized knowledge capitalism), а не капіталізмом на основі знань (knowledge economy)» [2, с.9].

Щодо урбаністичного капіталізму, то наприклад, Шерон Зукін характеризує його через концепт «оголених міст» [див. 1]. Специфіка «оголеного міста» полягає у трансформації міського життя під тиском великого капіталу, що робить всі великі міста схожими одне на одне і витісняє з них способи життя, який не вписуються в

ринок. Фактично, криза проявляється в тому, що «виживають» лише ті, хто здатні втриматися під тиском капіталу.

Урбаністичний капіталізм, або так звана «криза міст» має свої специфічні ознаки та особливості. Так, Р. Флорида виводить п'ять основних аспектів: економічний розрив, або боротьба між містами переможцями та переможеними (переможці отримують ресурси, силу, інвестиції, технології, а переможені залишаються знекровленими та обезсиленими, занепадаючими), криза успіху, посилення нерівності, криза передмість та криза міст, які знаходяться у процесі розвитку. Для того аби вийти з кризи існує низка антикризових операцій, які здатні вивести урбанізм на новий рівень. Варто зазначити, що за Р. Флоридою антикризова програма прихована у людському факторі на відміну від підходу, який існує, наприклад, у Чарльза Лендрі.

В концепції Чарльза Лендрі акценти зміщуються на місцеві ресурси, тому економіка розвивається завдяки кумулятивному ефекту – «місцеві жителі тиражують нові види бізнесу, створюючи позитивні екстерналії». Наприклад, завдяки розвитку туристичної інфраструктури – приватних музеїв, кафе й готелів. Ч. Лендрі є прибічником тієї думки, що економічне зростання в умовах урбанізму можливе за рахунок посилення слабких місць [4]. Це виражається, зокрема в тому, що недоліки міста перетворюються в основні чинники розвитку індустрії (наприклад, туристичної). В той же час, для Р. Флориди є важливим не саме середовище, а насамперед створення креативного класу, який вже потім буде формувати креативне середовище. Таким чином, за зростанням економіки стоять люди, які здатні створити прецедент економічного зростання: якщо в теорії Ч. Лендрі топовими є «креативні міста», то у Р. Флориди на перший план виходить «креативний клас».

Людський фактор для Р. Флориди виступає на перше місце, адже на його думку, фактично саму кризу міст (посилення нерівності) формує здебільшого сама людина. Це ми можемо побачити зокрема на прикладі такого явища, як джентрифікація. «...джентрифікації – проблема не тільки економічна, а й емоційна. І приїжджі відчувають себе винними за те, що змінюють вигляд місця, і люди, які,

не видавлюються цією джентрифікацією, м'яко кажучи, вкрай незадоволені тим, що чужинці змінюють їхній район, в якому вони жили все життя, і який вони так люблять» [2, с. 68].

Свого часу Рут Гласс [див. 5] унаочнила цей процес завдяки аналізу життя постпромислових районів Лондону з яких більш заможні почали витіснити бідноту. Весь цей процес носив позитивне забарвлення в сенсі покращення та змін, але мав і свою зворотну сторону: вулиці, квартали, райони ставали чистішими, безпечнішими і привабливішими, але втрачали свою автентичність і переставали бути доступними для їх корінних мешканців. Для Р. Флориди джентрифікація постає новим типом класової географії. Він вважає це явище необхідним, оскільки воно здатне позбавити міста від хронічної концентрації бідності за рахунок залучення креативного класу, здатного перетворити та змінити міський простір. Адже, на сьогоднішній день, нерівність формує прірву між багатими та бідними, що не приносить користі містам, не впливає на зростання економіки міст, а навпаки гальмує ці процеси.

Попри джентрифікації, ще одне явище, яке вказує на те, що людський фактор впливає на кризу урбаністичного капіталізму, це таке явище як «patchwork metropolis». Так званий «клаптевий метрополіс», це явище, яке ілюструє розрив та нерівність в межах самого міста. «Клаптевий метрополіс формується в результаті кластеризації розвинутого креативного класу. Ця нова класова географія завдає великої шкоди економічній і соціальній структурі.

Благополучні групи колонізують (захоплюють) кращі райони, отримуючи більше економічних можливостей, доступ до кращих шкіл та бібліотек, більш якісних послуг і зручностей, адже все це підвищує шанси їх дітей зайняти більш вигідне становище у соціальній ієрархії. Менш забезпеченим людям залишаються райони з більш високим рівнем злочинності і слабшими школами, перспективи цих людей на майбутнє сумнівніші. Простіше кажучи, «багаті живуть там, де хочуть, а бідні – там, де можуть» [2, с. 177].

Для Річарда Флориди та його концепції подолання урбаністичного капіталізму видається прийнятним та можливим. Насамперед, він вбачає можливості усунення

нерівностних розривів за рахунок перерозподілу ресурсів, інвестування в бідні райони. Такий підхід, для іншої частини урбаністів видається «зомбі-маніфестом», адже так звана «міська тканина» розвивається за власними принципами та вийшла з-під контролю.

Девід Харві, який свого часу показав як капіталізм видозмінюється та рухається в напрямку урбанізації, звернув увагу та не, що капіталізм сам шукає нові шляхи для відтворення себе. Капітал виробляє нову реальність заперечуючи та відкидаючи свої попередні стани. Починаючи з 80-х років минулого століття капіталізм проростає в «міську тканину», а згодом трансформується в урбаністичний капіталізм. Як вважав Д. Харві, альтернативи чи виходу з цього стану не існує допоки сам капіталізм не змінить вектор свого руху.

Ніл Бреннер, посилаючись на дослідження Д. Харві зазначає, що саме неоліберальне місто породжує всі ті форми нерівності, які сприяють капіталізму і фактично перетворює міську тканину на місце виживання виробників, але далеко не містян, тому вони завжди залишаються витісненими. На сьогоднішній день ситуація не лише не змінилася, але й ускладнилася. Сформований урбаністичний метанаратив, що дає теоретичний апарат для формування нібито різних практик «руйнування» внутрішньоміських стін, фланерство, «ситуаціоністській дрейф», міські тактики – все це знаряддя критичного арсеналу, покликані «розгойдати» ситуацію, здійснити «право на місто», а відповідно помножити міський простір. Відповідно, всі найменші натяки на руйнування розривів, подолання нерівності – все це є лише засобами посилення урбаністичного капіталізму, а поряд з цим створення додаткових розломів та конфліктів.

Література:

1. Зукин Ш. Обнаженный город. Смерть и жизнь аутентичных городских пространств. М.: Изд-во Института Гайдара, 2019. 360 с.
2. Флорида Р. Новый кризис городов: Джентрификация, дорогая недвижимость, растущее неравенство и что нам с этим делать. Пер. с англ. М.: Издательская группа «Точка», 2018. 360 с.

3. Florida R. Who's Your City?: How the Creative Economy is Making Where to Live the Most Important Decision of Your Life. New York, Basic Books, 2009. 374 p.
4. Landry C. The Creative City: Toolkit for Urban Innovators. – London, Earthscan, 2000. 300 p.
5. Johnson-Schlee S. What would Ruth Glass do? Aspects of change as a critique of urban epistemologies. London: City, 2019. № 23 (1). P. 97-106.
6. Neil Brenner. Is tactical urbanism an alternative to neoliberal urbanism? // Neil Brenner, Critique of Urbanization. Basel: Bauwelt Fundamente Series, Birkhäuser Verlag, 2016. P. 128-146.

Ілляхова М.В.

ДЗВО «Університет менеджменту освіти»

НАПН України (м. Київ)

ЗНАЧЕННЯ КРЕАТИВНИХ ІНДУСТРІЙ У БЕЗПЕРЕРВНОМУ ПРОФЕСІЙНОМУ РОЗВИТКУ НАУКОВО- ПЕДАГОГІЧНОГО ПРАЦІВНИКА

Інноваційні напрями розвитку суспільства знань потребують від сучасного фахівця широкого спектра компетенцій і можливостей його безперервного професійного розвитку. Адже, орієнтація на інновації визначає діяльність не лише високотехнологічних і наукових галузей, а й системи освіти, рівень якої поряд з інноваційною економікою країни є показником її конкурентоздатності на світовому ринку. Виробничими ресурсами розвитку інноваційного суспільства стають інтелект новаторів і вчених, які стимулюють креативне і творче продукування знань. Відтак, джерелом професійного розвитку фахівця є не стільки його власні здібності, скільки креативна практика та інноваційна діяльність, цінності міжкультурної взаємодії та співробітництва, можливості професійної мобільності та необхідність оволодіння варіативними професійними ролями.

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
НАЦІОНАЛЬНИЙ ПЕДАГОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ М.П. ДРАГОМАНОВА
Факультет філософії та суспільствознавства
КАФЕДРА ФІЛОСОФІЇ
Лабораторія філософсько-економічних досліджень

МАТЕРІАЛИ

*I Всеукраїнського міждисциплінарного круглого столу
з філософсько-економічної проблематики*

*«ФІЛОСОФІЯ, ЕКОНОМІКА ТА ФІЛОСОФІЯ ЕКОНОМІКИ
У ПЕРСПЕКТИВІ РОЗВИТКУ СУЧАСНОЇ ГУМАНІТАРНОЇ ОСВІТИ»*

(Київ, 5 червня 2020 року)

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
НАЦІОНАЛЬНИЙ ПЕДАГОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ М.П.ДРАГОМАНОВА

Факультет філософії та суспільствознавства

КАФЕДРА ФІЛОСОФІЇ

Лабораторія філософсько-економічних досліджень

МАТЕРІАЛИ

І Всеукраїнського міждисциплінарного круглого столу

***«ФІЛОСОФІЯ, ЕКОНОМІКА ТА ФІЛОСОФІЯ ЕКОНОМІКИ
У ПЕРСПЕКТИВІ РОЗВИТКУ СУЧАСНОЇ ГУМАНІТАРНОЇ ОСВІТИ»***

(Київ, 5 червня 2020 року)

Київ

Вид-во НПУ імені М.П. Драгоманова

2020

УДК 1:330(378)
ББК 87.6:65
Ф-56

*Рекомендовано до друку Вченою радою
НПУ імені М.П. Драгоманова
(протокол № 11 від 25 червня 2020 року)*

«Філософія, економіка та філософія економіки у перспективі розвитку сучасної гуманітарної освіти». Матеріали круглого столу. 5 червня 2020 року. Київ: Вид-во НПУ імені М.П. Драгоманова, 2020. 72 с.

До збірки включено матеріали виступів та доповідей, підготовлених до участі у першому Всеукраїнському круглому столі «Філософія, економіка та філософія економіки у перспективі розвитку сучасної гуманітарної освіти». У представлених увазі читача текстах досліджуються методологічні проблеми сучасної економічної науки, феномен креативної економіки, соціально-філософські аспекти управлінської діяльності, соціально-практичне та ідеологічне значення феномену грошей, креативна складова господарської діяльності, а також кризові виміри сучасного капіталізму та деякі інші аспекти означеної проблематики.

Для всіх, кого цікавлять актуальні проблеми сучасних філософсько-економічних досліджень.

ББК 87.6:65
Ф-56

Відповідальний редактор доктор філос. наук, доцент Т.П. Глушко
Редакційна колегія: доктор філос. наук, проф. Н.Г. Мозгова; доктор філос. наук, проф. І.Г. Немчинов; доктор філос. наук, доц. Т.П. Глушко

Автори опублікованих матеріалів несуть повну відповідальність за зміст своїх текстів та точність наведених цитат

*Розповсюдження та тиражування без письмового дозволу
кафедри філософії НПУ імені М.П. Драгоманова заборонено*

ISBN 978-966-931-229-7
(електронне видання)

© Колектив авторів, 2020
© Національний педагогічний університет
імені М.П. Драгоманова, 2020

MINISTRY OF EDUCATION AND SCIENCE OF UKRAINE

NATIONAL PEDAGOGICAL DRAGOMANOV UNIVERSITY

Faculty of Philosophy and Social Science

CHAIR OF PHILOSOPHY

Research Lab for Philosophy of Economics

**«PHILOSOPHY, ECONOMICS AND PHILOSOPHY OF ECONOMICS
IN DEVELOPMENT PROSPECT FOR
MODERN HUMANITARIAN EDUCATION»**

Proceedings of the ROUND TABLE

June 5th of 2020

Kyiv

Dragomanov University Publishing House

2020

The Editorial Board:

Nataliya Mozhova – Dr. of Philosophical Sciences, Professor

Ihor Nemchinov – Dr. of Philosophical Sciences, Professor

Tetiana Hlushko – Dr. of Philosophical Sciences, Docent

«Philosophy, Economy and Philosophy of Economy in the Development Prospect for Modern Humanitarian Education». Proceedings of the Round Table. *5th of June 2020*. Kyiv: Dragomanov University Publishing House, 2020. 72 p.

ISBN 978-966-931-229-7

© Authors
© National Pedagogical Dragomanov
University, 2020

Наукове видання

*І ВСЕУКРАЇНСЬКИЙ МІЖДИСЦИПЛІНАРНИЙ КРУГЛИЙ СТИЛ
З ФІЛОСОФСЬКО-ЕКОНОМІЧНОЇ ПРОБЛЕМАТИКИ*

*«ФІЛОСОФІЯ, ЕКОНОМІКА ТА ФІЛОСОФІЯ ЕКОНОМІКИ
У ПЕРСПЕКТИВІ РОЗВИТКУ СУЧАСНОЇ ГУМАНІТАРНОЇ ОСВІТИ»*

*Матеріали круглого столу
(5 червня 2020 року)*

THE FIRST ALL-UKRAINIAN INTERDISCIPLINARY ROUND TABLE

*«PHILOSOPHY, ECONOMICS AND PHILOSOPHY OF ECONOMICS
IN DEVELOPMENT PROSPECT FOR
MODERN HUMANITARIAN EDUCATION»*

*Proceedings of the ROUND TABLE
(June 5th of 2020)*

Тексти друкуються за авторською редакцією

Автор обкладинки – Т.П. Глушко

Підписано до друку 30.06.2020 р. Формат 60x84/16.

Папір офісний. Гарнітура Times New Roman.

Ум. др. арк. 4,42. Обл.-вид. арк. 3,32

Зам. № 074.

Віддруковано з оригіналів.

Видавництво Національного педагогічного університету
імені М.П. Драгоманова. 01601, м. Київ-30, вул. Пирогова, 9
Свідоцтво про реєстрацію ДК № 1101 від 29.10.2002. (044) 234-75-
87 Віддруковано в друкарні Національного педагогічного
університету імені М.П. Драгоманова (044) 239-30-26

ЗМІСТ

<i>Вступне слово</i>	3
Березінець І.В. Гроші як «цивілізаційний чинник».....	7
Власенко Ф.П., Левченко Є.В., Товмаш Д.А. Організаційна антропологія в структурі підготовки сучасного управлінця.....	10
Глушко Т.П. «Аналітика економічних процесів» як філософська освітня програма: досвід та перспективи.....	14
Гончаренко К.С. Криза сучасного урбаністичного капіталізму.....	18
Ілляхова М.В. Значення креативних індустрій у безперервному професійному розвитку науково-педагогічного працівника.....	22
Калита Т.В. Креативна економіка: між ринком і мистецтвом.....	28
Мозер М.Є. Креативна економіка у філософському аспекті глобальних викликів ХХІ століття.....	32
Мозгова Н.Г. Господарство як спосіб преображення світу (теоретичні розвідки С. Булгакова).....	36
Назаренко М.С. Стратегії «зеленої економіки»: соціально-етичні орієнтири.....	39
Немчинов І.Г. Ідейне підґрунтя кооперативного руху (біографічна розвідка з громадського служіння священика Михайла Ковальчука).....	41
Облова Л.А. Багатство цивілізації.....	48
Остапчук Г.О. Як можливе філософське обґрунтування економіки?.....	53
Пономаренко В.В. Філософські тенденції сучасної економічної теорії.....	55
Прокопчук Ю.О. Когнітивна наука, філософія та економічна теорія: стратегії практичної взаємодії.....	58
Русаков С.С. Спонтанний порядок арт-ринку.....	61
Шушкевич Є.М. Про один експериментальний простір для розвитку криптоекономіки.....	65

CONTENTS

<i>Preface</i>	3
Iryna Berezinets Money as a «Factor of Civilization».....	7
Fedir Vlasenko, Yevhenia Levcheniuk, Dmytro Tovmash Organizational Anthropology in the Structure of the Modern Manager Training.....	10
Tetiana Hlushko «Analytics of Economic Processes» as Philosophical Educational Program: Experience and Perspectives.....	14
Kateryna Honcharenko Crisis of Modern Urban Capitalism.....	18
Maryna Illiakhova The value of creative industries in permanent professional development of scientific-pedagogical worker	22
Tetiana Kalyta Creative Economy: Between Market and Art.....	28
Maiia Mozer Creative Economy in Philosophical Aspect of Global Challenges for XXI Centure.....	32
Nataliya Mozhova Economy as a Way to Transform the World (Theoretical Studies of S. Bulhakov).....	36
Mariya Nazarenko Strategies of «Green Economy»: Socio-Ethical Guidelines.....	39
Ihor Nemchynov Ideological Basis of the Cooperative Movement (the Biographical Exploration of Public Service of the Priest Mikhailo Kovalchuk).....	41
Liudmyla Oblova Wealth of Civilization.....	48
Halyna Ostapchuk How is Philosophical Justification of Economics Possible?.....	53
Vitalii Ponomarenko Philosophical Tendencies of Modern Economic Theory.....	55
Yurii Prokopchuk Cognitive Science, Philosophy and Economic Theory: Strategies for Practical Interaction	58
Sergiy Rusakov Spontaneous Order of Art-Market.....	61
Yevhenii Shushkevych About One of the Experimental Spaces for Crypto Economic Development.....	65